

СТАНОВИЩЕ

за дисертацията

„Развиване на комуникативните умения чрез електронен курс по български език като чужд за медицински цели“

на Евдокия Стефанова Скочева-Шопова, докторант на самостоятелна подготовка в Катедрата по български език на ФСлФ на СУ „Св. Кл. Охридски“

по професионално направление 2.1.Филология (Български език), за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

Изготвила становището: д-р Руска Станчева, доцент в Секцията за съвременен български език на Института за български език при БАН, член на научно жури във връзка със Заповед РД 38-190 от 22.03.2018 г. по Решение на Факултетния съвет на Факултета по славянски филологии от 13.03.2018 г.

1. Обща характеристика на труда

Дисертацията съдържа 177 страници, включително 61 фигури, 7 таблици и 4 приложения, оформени в четири глави, заключение и библиография на използваната литература (132 заглавия). Авторефератът представя адекватно текста на дисертацията.

2. Съдържателна характеристика на дисертацията

Представеният за защита текст е в контекста на изключително актуален за образованието въпрос – ролята на технологията интернет в процеса обучение и в този смисъл темата е дисертабилна и авторката заслужава адмирации, че се е постарала да обхване в пълнота и да осмисли теоретично проблема, което ѝ служи като основа за разработване на модел а оттам и за прилагането му в практиката в обучението по български като чужд за медицински цели в МУ във Варна.

В *Увода* на работата Евдокия Скочева дефинира много точно и последователно целите на дисертацията, обекта и предмета на изследването, избраната методика, както работната хипотеза, основана върху допускането, че системното прилагане на учебни електронни дейности и ресурси „ще доведе до повишаване на ангажираността, участието в езиковия курс и до усъвършенстване на индивидуалните комуникативни умения на студентите“ (с. 4).

Първата глава на дисертацията изяснява теоретичната същност на явлениято „електронно обучение“. Като поставя въпроса в по-широк хуманитарен контекст, авторката представя явлениято в динамика, привлича данни, анализира постепенното обособяване на понятийно-терминологичния апарат, свързан с е-обучението. Личи отчетливо способността ѝ аналитично да борави с литературата по въпроса, което ѝ дава възможност да дефинира електронното обучение като „комбинация от пропорционални дялове семинарни упражнения лице в лице и самонаправлявано онлайн учене (70%:30%) в рамките на институционално определения хорариум за дисциплината“, като едновременно с това очертава предимствата и недостатъците му (на с. 32-35) във връзка с фокусирането на изследването върху електронния аспект на специализираното обучение по български език като чужд за медицински цели. Много добре е обосновано мястото на електронната платформа във връзка със спецификата на обучението по чужд език.

Като едно най-големите достойнства на труда на дисертантката смятам разработената от нея *Теоретична рамка на проектирането и разработването на електронен курс от смесен тип по български език като чужд за медицински цели във втората глава* на дисертацията, озаглавена „Теоретико-приложни аспекти на проект за електронен курс по български език за медицински цели“. Базирана върху съчетаването на подходи, свойствени на *бихейвиоризма* и *когнитивизма*, предложената рамка цели „когнитивно формиране на навици“ чрез овладяване на системните езикови правила, прилагани автоматично като набор от ментални навици в различни комуникативни ситуации.

По-нататък, следвайки етапите на традиционния модел на дизайн на обучение (ADDIE), авторката представя подробно петте етапа на проектирането и разработването на електронен курс от смесен тип по български език като чужд за медицински цели: *анализ на контекста, дизайн, разработване, внедряване и оценка*.

Като се отчитат същността и спецификата на професионалното общуване лекар – пациент, в работата се определят конкретните речеви умения на студентите по медицина, към които е насочено обучението по български език като чужд: *формулиране на комуникативното намерение; задаване на въпроси; подканване на събеседника си към повече яснота, конкретност; потвърждаване на получената информация; потвърждаване на разбирането*.

Така на базата на направения анализ на нуждите и характеристиките на отделните комуникативни умения се открояват общите и конкретните цели на обучението по български език за комуникация в клиника, описани много детайлно от авторката: *а именно: използване на адекватна на конкретния клиничен случай терминологична лексика; конструиране на езиково правилни медицински въпроси към пациентите; разбиране на устно описани симптоми на дадено заболяване, обяснение за проведена диагностика, лечение и различни фактори, влияещи върху състоянието на пациента; даване на кратки инструкции при физикален преглед и работа с диагностична апаратура; извличане информация за състоянието на пациентите от отделни медицински документи*

По-нататък вниманието на Ев. Скочева се съсредоточава върху спецификата на снемането на анамнеза като комуникативен акт и се прави характеристика медицинското интервю от гледна точка на целите, структурата и лексикалните, лексико-граматичните и синтактичните му характеристики.

В *третата глава* „Структура, съдържание и оценка на електронния курс *Терминология и комуникация в медицинската практика* се представят структурата на курса, използваните технологии и медии. Учебните материали представляват адаптирани текстове от тематичната област медицина от различни източници (учебници по медицина, здравни сайтове и форуми, видеа на медицинска тематика).

По своя характер материалите са „предкомуникативни“ упражнения под формата на тестови езикови задачи преобладаващо от затворен тип и се състоят от инструкция, въпрос и възможни отговори. В дисертационния труд на Ев. Скочева класификацията на използваните упражнения в електронния курс е според езиковите умения, които развиват и е в съответствие с дейностите, дефинирани в ЕЕР, а именно *слушане, четене и говорене*.

Специално внимание е обърнато на предимствата на електронния курс за развиване на умението *слушане с разбиране*, доколкото то е ключово за комуникативния акт *снемане*

на анемнеза. Подчертава се, че електронната платформа дава възможност на обучаваните да преодолеят трудностите и притесненията си при възприемане на устната реч по начин, непредизвикващ стрес, като се изтъква, че обучаваните могат сами ръководят процеса на обучение, следвайки собственото си темпо на напредък.

Смятам за достойнство на разработвания електронен курс това, че част от текстовете за упражнения за развиване на умението *четене с разбиране* представляват реални устни анамнези, транскрибирани от университетския видеоархив от последните три години. Авторката подробно описва разнообразните тестови формати, използвани за конструиране на тестовите задачи в електронния курс за развиване на умението четене, с оглед на предимствата и недостатъците им.

Ев. Скочева изтъква и основното предимство на задачите в електронната платформа за развиване на умението *говорене*, което е свързано с диагностицирането от страна на преподавателя на силните и слабите страни при продуцирането на реч от студента с оглед на преодоляването им.

В края на третата глава се посочват и възможностите и посоките са оптимизирани и по-нататъшно развиване на електронния курс, внедрен в практиката МУ – Варна през учебната 2015/16 г. Представени са и резултатите от анкетно проучване за задоволеността на студентите от работата им с електронните ресурси в курса по български език като чужд за медицински цели отново с оглед на оптимизацията на курса и като потвърждение на работната хипотеза на авторката, че това е полезен и необходим инструмент за подобряване на качеството на учебния процес.

3. Основни научни приноси на дисертационния труд.

Напълно споделям изведените от дисертантката приноси на труда ѝ, представени на с. 113-114 в дисертационния труд, сред които бих искала да открия най-вече:

- Детайлното описание на най-важните теоретико-приложни аспекти на електронното обучение по българския език като чужд за медицински цели.
- Изградения педагогически модел за електронна специализирана езикова подготовка.
- Систематизираното описание на езиковите и стиловите особености на устната медицинска комуникация *лекар – пациент* с оглед на организацията и подбора на лингвистичното съдържание на езиковите упражнения.
- Създадения корпус от автентични устни медицински интервюта, отразяващ съвременното състояние на езиковите и социолингвистичните специфики на общуването *лекар – пациент*, послужил за разработването на повече от 100 онлайн езикови упражнения.
- Представянето на работещ модел на смесения тип обучение.

4. Научни публикации по темата на дисертацията.

Ев. Скочева има осем публикации по темата на дисертацията ѝ (както в съавторство, така и самостоятелни), които бележат научното ѝ израстване. Те са публикувани в рамките на последните 10 години, което издава трайния ѝ интерес към разработватата проблематика, посветеността ѝ на темата, желанието ѝ да споделя натрупания практически опит, обхванат в теоретична рамка. Смятам това определено за признак на професионализъм и отговорност.

5. Заключение

Посочените в настоящото Становище характеристики на дисертационния труд на Ев. Скачева ми дават основания убедено да препоръчам на останалите членове на научното жури да присъдят на Евдокия Стефанова Скачева-Шопова образователната и научна степен „Доктор“, за което гласувам убедено.

10.05.2018 г.
София

Изготвила:
Доц. д-р Руска Станчева